

Anmeldelser.

Robert W. Williamson: *Religious and Cosmic Beliefs of Central Polynesia* Vol. I – II. Cambridge (University Press) 1933.

Den engelske Etnograf R. W. Williamson vandt sig et Navn ved sin fortrinlige Monografi over en Indlands Stamme i Britisk Ny Guinea, „The Mafulu Mountain People“. Siden blev Polynesien hans Forskningsfelt. Hans Viden om Polynesiens sociale og religiøse Liv, hvilende paa et fuldstændigt Kendskab til det litterære Kildemateriale, kan jævnføres med den ham nærstaaende Forsker W. H. R. Rivers' altomfattende Indsigt i Melanesiernes Kultur. Williamsons to store Værker om Centralpolynesien, „The Social and Political Systems of Central Polynesia“ (1924) og det nu foreliggende, efter Forfatterens Død udkomne om Centralpolynesiernes religiøse og kosmiske Forestillinger belyser og bekræfter de Hypoteser om Folke- og Kulturbevægelser i Oceanien, som Rivers fremlagde 1914 i „The History of Melanesian Society“. Værdien af Williamson's Bøger om Centralpolynesien staar og falder ingenlunde med de af Rivers og ham fremførte kulturhistoriske Teorier. Med næsten ængstelig Omhu skelner Williamson mellem Teorier og Kendsgerninger; hans Bøger er en righoldig og vel dokumenteret Materiale-samling, uvurderlig for fremtidige Forskere. Betydningen af dette Materiale rækker langt ud over Oceanien. Ligesom Bogen om Centralpolynesiernes sociale og politiske Systemer kan tjene til at belyse Statslivets ældste Former i deres Tilknytning til Naturforhold og saaledes er af Værdi bl. a. for den politiske Geografi, saaledes er det sidst udkomne Værk af væsentlig Betydning for Religionsforskningen.

Polynesiernes religiøse og kosmiske Forestillinger gør et overvældende Indtryk ved deres brogede Mangfoldighed. Aabenbart har her flere religiøse Systemer aflejret sig over hinanden. Et Hovedresultat af Williamson's Undersøgelser er Paavisningen af en gammel Kultus, knyttet til Guddommen Maui og hans Familie og til

Ild, Vulkanisme og et underjordisk Dødsrige. Denne Religion har formentlig tilhørt Polynesiens første Indbyggere. Et andet Sæt af religiøse Forestillinger knytter sig til Tane, Tangaroa og andre store Guder, til Lyset, Himlen og til et Dødsrige, der enten ligger i den øvre Verden eller i et fjernt Hjemland mod Vest; denne Lys- og Himmelregion skyldes formentlig en senere Indvandring. Karakteristisk er det, at Underklassens døde almindelig troedes at fare til det underjordiske Dødsrige, som netop derfor var af en ringere Beskaffenhed, medens Overklasse-Sjælene gik til Himlen eller til det fjerne Hjemland i Vest. Ganske vist var der foregaaet megen Blodblanding mellem Over- og Underklassen; men endnu vedligeholdte den fra indvandrede Erobrere nedstammende Høvdingeadel et socialt Skel saa dybt, at det strakte sig tværs igennem den hinsidige Verden.

Gudmund Hatt.

Marstrand, Vilhelm: Aabenraa c. 1028-1523. 1933. 140 Sider. III.

Vilhelm Marstrands Styrke som historisk Forsker er hans specielle Indsigt som *Tekniker*, der ogsaa kommer ham til Gode, naar han behandler Æmner af Danmarks ældre Historie, hvor skriftlige Kilder flyder saa sparsomt. Hvor Marstrands tekniske Kundskab og Træning slippes løs paa Stoffet, kan han ofte sige og ramme noget aabenbart rigtigt. Hvor han ræsonnerer *alene* historisk, føler man sig ikke altid tryk. Men det skal billigvis indrømmes, at hvor han — som i Bogen om Aabenraa i det første Afsnit vil give Danmarks Historie igennem de ældste Tider — kræves en Viden fuldt saa stor som hans egen, som Forudsætning for at kunne fremsætte en saglig Kritik; her maa en hel Række Specialister træde til. Jeg vil derfor alene gøre opmærksom paa *det, der er Kærnen i hans Bog — og altid bør være Kærnen i enhver Byundersøgelse* — det, der er udtrykt i Undertittel: *Egnsplan — og byplanhistorisk Undersøgelse*.

Thi det værdifulde i Aabenraabogen ligger i den rigtige Opfattelse, at en By er en Organisme, hvis Historie rettelig kun kan paa-vises ved Studium af Bebyggelsens Udvikling og skiftende Form i nøje Forbindelse med Egnens almindelige topografiske Forhold, dens Vejforbindelser og Erhvervsmuligheder.

Broget nok tegner Byens Tilblivelse og første Udvikling sig, indtil den vokser sammen af forskellige Elementer til det middelalderlige Aabenraa, der først er nogenlunde færdig udformet i Midten af 13. Aarhundrede med efterfølgende Forandringer i Begyndelsen af 14. Aarhundrede.